

Čovjek kao vrijednost za budućnost društva

prof. Ljubica Duspara, psihologinja,
Dječji vrtić Radost, Zagreb

Tim dječjeg vrtića Radost je prepoznao potrebu za dodatnim ulaganjem u pripravnčki potencijal, stoga nas u ovom članku upoznaju s vlastitim Programom osposobljavanja odgajatelja.

U humanističkom odgoju čovjek je temeljna vrijednost. Takav odgoj podrazumijeva podržavanje čovjekovog razvoja, pružanje prilika za učenje i oblikovanje profesionalne kompetencije. Upravo su naša vrijednosna opredjeljenja bila temelj na kojemu smo započeli razvijati svoj model rada s odgajateljima pripravnicima. U natječajima za odgajatelje i stručne suradnike uglavnom se ne traže pripravnici nego oni s položenim stručnim ispitom. Činilo nam se nepravедnim prema mladim generacijama da im se uskrati prilika za stjecanje iskustva i pripremu za vrlo odgovoran životni poziv. Stoga smo u Dječjem vrtiću 'Radost' odlučili širom otvoriti vrata odgajateljima pripravnicima. Kod nas svake godine pripravnički staž i pripremu za polaganje vježbeničkog ispita odrađuje u prosjeku četiri odgajatelja, mahom volontera – što je u promišljanju naše prakse dovelo do razvijanja kvalitetnog programa uvođenja vježbenika u samostalan rad. Nakon višegodišnjeg iskustva pripreme pripravnika za polaganje stručnog ispita, načinili smo *Program osposobljavanja odgajatelja zaposlenih u privatnim dječjim vrtićima i odgajatelja volontera za samostalan rad i polaganje stručnog ispita te ga verificirali pri Ministarstvu obrazovanja, znanosti i športa 2008. godine. Razlog ovakve usmjerenosti Programa leži u tome što privatni vrtići mahom nema-*

ju zaposlene stručne suradnike, a volonteri su malo gdje dobivali priliku za stažiranje.

Novi odgajatelji

Tražili smo odgovor na pitanje na koji se način mladim odgajateljima može pomoći da nakon fakulteta, tijekom pripravničkog staža, postanu 'novi', kompetentni odgajatelji. Obrazovanje takvog, 'novog odgajatelja' o kojemu govori Bleakly (Šagud, 2006.) ne bi trebalo smatrati dovršenim sa preuzimanjem diplome, nego se naprotiv treba intenzivno nastaviti u vježbeničkom stažu gdje odgajatelji imaju priliku u neposrednoj kontinuiranoj praksi razvijati se kao reflektivni praktičari i kompetentni odgajatelji.

Vrijednosti koje smo usvojili tijekom odrastanja i školovanja poput kaleidoskopa se reflektiraju u našem profesionalnom životu. Stoga prvenstveno nastojimo prepoznati osobnost pripravnika kako bismo znali što unose u naš kolektiv, koliko ga obogaćuju, te im dodijeliti 'kompatibilnog' mentora koji će ih podržavati i razvijati vrijednosti koje mladi odgajatelji unose u svoj rad te pomoći u razvoju i podržavanju vizije njihovog osobnog i profesionalnog rasta.

U odgoju je jednako važan sam proces koliko i konačan rezultat; odgoj je kreativan, crpi zadovoljstvo iz procesa i iz rezultata (Leach, 2003.). Tako i pri-

prema odgajatelja pripravnika nema za cilj samo polaganje stručnog ispita, nego i oblikovanje profesionalnih vrijednosti, kvalitetnih osobnih stavova, stjecanje osobne i stručne kompetencije. U oblikovanju vrijednosnog sustava kod djeteta prije svega je važan model odrasloga, ali ne kao uzor kojega treba oponašati već kao onaj u čijem se životu prepoznaje ono o čemu govori i poučava. U posljednje vrijeme se u literaturi navode holistički modeli razvoja kompetencije od kojih Schonov uključuje njezinu funkcionalnu, osobnu (ponašanje), kognitivnu (znanja) i vrijednosnu komponentu (Šagud, 2006.). Dakle, važno je posjedovanje znanja, vještina svrhovite primjene istoga znanja, način na koji se primjenjuju te vrijednosti koje čine kompetenciju kojoj težimo.

Što nam treba?

Kroz svoju praksu zamijetili smo izrazito nejednako predznanje odgajatelja s redovitih i izvanrednih studija, kao i razliku u njihovoj motivaciji za stručno usavršavanje nakon diplome. Dio problema zasigurno je povezan s primarnom edukacijom odgajatelja i slaboj povezanosti s praksom, o čemu su pisali mnogi autori (Šagud, 2006.) a naša iskustva to snažno potvrđuju.

Znanja s kojima mladi odgajatelji dolaze s fakulteta nisu dovoljno povezana s njihovim praktičnim kompetencijama rada s djecom, suradnjom sa stručnim suradnicima i roditeljima. Stjecanje novih, primjenjivih znanja izuzetno je važan segment našeg Programa. Znanje o razvoju djeteta, njegovim potrebama i pravima važno je polazište planiranja i promišljanja od-

pripremili smo za vas

Znanje o razvoju djeteta, njegovim potrebama i pravima važno je polazište planiranja i promišljanja odgajateljskog rada

gajateljskog rada i tome posvećujemo posebnu pozornost tijekom primjene Programa.

Vještine koje su potrebne za kvalitetan rad odgajatelji nemaju prilike usvajati tijekom studija, praksa je nedostatna i kratka, dok je program studentske prakse nedovoljno strukturiran i nije aktualan. Neposredan mentorov model rada u skupini, mentori iz drugih odgojnih skupina, zajedničke refleksije, postupno svladavanje rada po segmentima i neprestane povratne informacije o radu od velike su pomoći u stjecanju vještina odgajatelja pripravnika.

Polazeći od stava da ne odgajaju riječi, već primjeri koji su s njima u skladu, posebnu pozornost upućujemo porukama koje odgajatelji šalju djeci i obiteljima jer oni svojim verbalnim i neverbalnim izričajima također komuniciraju i svoje stavove i uvjerenja.

Komunikacijska kompetencija je stoga prepoznata kao jedna od ključnih kompetencija koje se trebaju steći kroz školovanje i cjeloživotno učenje (Preporuka europskog parlamenta i savjeta od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC). Želja i plan nam je da svaki odgajatelj pripravnik bude uključen u komunikacijske radionice, što će mu koristiti u svim domenama rada i života.

Vještine samorefleksije i refleksije bitne su za kreiranje situacija o kojima zajedno sa svojim kolegama možemo promišljati, analizirati ih i planirati njihove promjene u konkretnim uvjetima. Ove vještine su vrlo važne

jer ih studenti ne stječu tijekom obrazovanja, stoga im pružamo priliku da promišljaju o konkretnoj odgojnoj situaciji i na taj način ulaze u proces donošenja odluke o vlastitim budućim akcijama.

Prepoznavanje važnosti i vrijednosti timskog rada, upoznavanje s ulogama članova tima, mogućnostima timskog razvoja, prepoznavanje i prihvaćanje vlastite uloge u timu jedan je od zadataka našeg Programa. U današnje vrijeme timovi su nositelji promjena u sustavu upravljanja kvalitetom, a timski rad nezaobilazan radi integracije znanja, iskustava i stavova na nekom zajedničkom zadatku.

Navedeno čini samo neke zadatke našeg Programa. Smatramo ih vrijednima i bitnima u kreiranju suvremenog predškolskog kurikulumu ne zaboravljajući integrativno sagledavanje odgoja i obrazovanja djeteta u odnosu na vrijednosti koje proizlaze iz hrvatske kulturne baštine i tradicije te na ukupno socijalno okruženje u kojemu dijete odrasta. Specifičnost našeg Programa nije samo u njegovim sastavnicama, nego i u načinu provođenja i timskom radu većine stručnih suradnika.

Naša posebnost

Posebno ističemo česte zajedničke refleksije stručnog tima, mentora te matičnog odgajatelja grupe tijekom kojih pripravnicima vrlo intenzivno pomažemo povezati teoriju i praksu, spoznaje o razvoju djece s planiranim i realiziranim aktivnostima, razumjeti stručnu terminologiju koju koriste na-

lazeći praktične primjere na temelju kojih ove termine mogu prepoznati i objasniti.

Takve refleksije omogućuju odgajateljima prezentiranje pojedinih segmenta vlastitog rada, argumentiranu obranu svojih teza i samostalno izvođenje zaključaka. Prilika je to i za stjecanje kompetencije i uvježbavanja komunikacije u situacijama koje su slične ispitnim, što pridonosi smanjenju stresa kod završnog stručnog ispita. Mnoge nam odgajateljice nakon položenog stručnog ispita dođu posvjedočiti kako im je stručna i emocionalna spremnost na ispitnu situaciju bila od velike, ponekad i ključne pomoći.

Nitko nije otok

No nije dovoljno raditi samo s odgajateljima pripravnicima jer su oni tijekom stažiranja dio jednog većeg kolektiva, osjećaju njegovo bilo i prepoznaju specifičnosti rada, stavove i vrijednosti koje se u njemu ogledaju, a koje imaju značajnu motivacijsku komponentu u poticanju i usmjerenju djelovanja, izbora i evaluacija. U zaključku želimo naglasiti kako smo osmišljavajući i provodeći Program još uvjereniji koliko je potrebno kontinuirano osvještivati osobne vrednote kao osnovna polazišta na kojima se temelji vlastiti profesionalni rad i podržavati ih kako bismo imali snage i motivacije za stalni napredak u stručnoj kompetenciji, za dublje razumijevanje vlastite prakse i za kontinuirani proces promjene. U tom lancu pripreme odgajatelja za samostalan rad želimo im biti izvor znanja, snage i podrške – kako u njihovim počecima, tako i uvijek kad je zatraže.

Literatura:

1. Duspara, Lj. Barušić: *Vrijednosti kao polazište kvalitetnih promjena u odgojno-obrazovnoj praksi* DV Radost, Zbornik radova 9. Dani Mate Demarina, Petrinja
2. Leach, P. (2003.): *Prvo djeca – Što društvo ne čini, a trebalo bi, za današnju djecu*, Zagreb, Algoritam
3. Šagud, M. (2006.): *Odgajatelj kao refleksivni praktičar*, Visoka učiteljska škola u Petrinji
4. *Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje – europski referentni okvir*; preporuka europskog parlamenta i savjeta od 18. prosinca 2006. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006/962/EC)1
5. *Metodika*: Vol. 11, br. 20 (1/2010), str. 169-173